

berandi in perpetuum spe concepta ex paucitate militum Rom. & frumenti inter eos inopia, magnam multitudinem coegerunt, & ad castra venerunt, sed pro castris proelio Cæsar excepit, in fugam coniecit, complures occidit, atque ædificia longe lateque incendit. Eodem die legati Britannorum ad Cæsarem de pace veniunt & impetrant, obsidum numero duplicato, quos in Galliam adduci jubet. Statimque proxima jam æqui-noctii die ex Britannia naves solvit, quæ incolumes in continentem pervenerunt. Quo duæ omnino civitates ex Britannia obsides miserunt, reliquæ neglexerunt. His gestis ex litteris Cæsaris dierum xx, supplicatio à Senatu decreta est. Quamquam nihil sibi neque Romæ, præter gloriam susceptæ expeditionis adeptus fuerit.

Dio lib. 39.

Anno insequente comparata magna classe, cum annotinis enim privatisque quas quisque sui commodi causa fecerat, amplius octingentæ erant naves, & in illis quinque legiones & equitum millia duo ex Itio portu solvit, exercitumque ea insulæ parte, qua superiore æstate, exposuit. Neque hostis eo loci visus, quamvis enim magnæ Britannorum manus eo ante conveniant, multitudine navium perterritæ se in superiora loca subdlexerant. Castra hic loco idoneo posuit, inque iis cohortes decem & equites trecentos navibus præsidio reliquit. Ipse noctu milia XII profectus Britannos conspexit, qui ad flumen progressi proelium committere cœperunt, sed repulsi ab equitatu in sylvas se abdiderunt, locum nacti natura & opere munitum. At Romani testudine facta, & aggere ad munitiones adjecto locum ceperunt, & eos ex sylvis expulerunt, nec longius prosequuti sunt, quod ibidem castra erant munienda.

Cassibellinus:

Postridie suos ad Britannos persequendos tripartito misit Cæsar, statimque revocavit, quod ex nuntiis cognoverat naves nocte superiori tempestate afflictas, collisas, & in littus ejectas esse. Ipse ad naves reversus decem dierum labore omnes naves subduxit, & cum castris una munitione conjunxit, atque unde redierat, proficiscitur. Quo etiam majores Britannorum copiarum conveniant sub Cassivellauno seu Cassibellino, cui summa imperii bellicæ administrandi communi Britannorum consilio permessa, quorum equites & effedarii cum Romanis in itinere conflixerunt, compluribus utrinque interfectis. At Britannii intermisso spatio, Romanis castrorum munitione occupatis, in eos qui erant pro castris in statione acriter impetum faciunt, quibus cum duas cohortes cum primis duarum legionum subsidio misisset Cæsar, per medios audacissime perruperunt, seque inde incolumes receperunt. Postero die rari se ex collibus ostenderunt Britannii, meridie autem in tres legiones, omnemque equitatum ad pabulandum missos advolaverunt. Sed repulsi sunt magno eorum numero interfecto. Iam quæ conveniant auxilia descefferunt, nec summis postea copiis cum Romanis contenderunt. Cæsar ad fl. Tamisum in fines Cassivellauni exercitum ducit, cujus altera ripa, & sub aquis acutas fudes defixerant Britannii, & magnas copias instruxerant. Sed eo impetu Romani cum capite solo ex aqua extarent, trans-

Tamisis fl.

Britannia.

vadarunt, ut illi ripas dimitterent, & sibi fuga consulerent, non terrore turrigeri Elephantis, ut habet Polianus.

Cassivellaunus jam spe contentionis deposita quatuor millibus effedariorum retentis itinera Romanorum servabat, & quoties eorum equitatus se liberius prædandi causa in agros effunderet, effedarios emittebat, latiusque vagari prohibebat. Interim Trinobantes sese Cæsari dedunt, petuntque ut Mandubratium (Androgeum ex amissis Suetonii, Eutropius & Beda, Androgeum Britannii nostri vocant) ab injuria Cassivellauni defendat, & ad eos, ut præsit, mittat. His Cæsar imperat obsides quadraginta, frumentum exercitui Mandubratiumque mittit. Trinobantum exemplo Cenimagi, Segontiaci, Ancalites, Bibroci, Cassii se Cæsari dedunt, à quibus cognoscit Cassivellauni opidum non longe abesse sylvis paludibusque munitum, quod cum duabus ex partibus oppugnaret, Britannii ex alia parte se ejecerunt, multique in fuga comprehensi atque interfecti.

Trinobantes. Mandubratius qui & Androgeus dicitur.

Interea ex Cassivellauni mandato quatuor reguli qui Cantio præerant, Cingetorix, Carvilius, Taximagulus, Segonax castra navalia Romanorum adorti, eruptione facta repelluntur, Cingetorige regulo capto. Cassivellaunus tot detrimentis acceptis, maxime permotus defectione civitatum, legatos per Comium Atrebatem de deditione ad Cæsarem mittit. Ille cum in continente hyemare statuisset, obsides imperat, quid in annos singulos vectigalis Populo Romano Britannia penderet, constituit, Cassivellauno imperat ne Mandubratio, neu Trinobantibus noceat, & cum magno captivorum numero duobus com meatibus exercitum reportat. Hæc Cæsar de suo in Britannia bello. Addit ex amissis Suetonii monumentis Eutropius: Scæva miles Cæsar cum quatuor commilitonibus navicula ante transvectus est ad scopulum insule propinquum, atque interea recessu Oceani destitutus est. Complures Britannii in paucos Romanos impetum faciunt: ceteri tamen qui perrari comites ipsius fuerant, navigio redeunt: Scæva imperterritus manet, undique telis obrutus: ac primo pilo restitit, postremo gladio rem gerit solus in plures. Cumque fessus, vulneratusque esset, & galeam ac scutum ictibus perdidisset, cum duabus loriceis natavit ad castra Cæsar, & poposcit ab imperatore veniam pro temeritate, quam Cæsar Centurionatus honore subvexit.

Cum hanc insulam adiret Cæsar, ut Cotas qui tunc secundum in castris obtinebat locum in Commentario suo Græco de Rom. Repub. prodidit, ea fuit temperantia, & à nostri seculi pompa adeo alienus, ut tres solummodo domesticos in famulatu haberet. Cum Britanniam peragraret, inquit Seneca, nec Oceano felicitatem suam continere posset, audivit decessisse filiam publicam secum facta ducentem: sed tam cito dolorem vicit, quam omnia solebat. E Britannia victor reversus, thoracem ex Britannicis margaritis factum, Veneri Genetrici in ejus templo dicavit. Captivosque nonnullos Britannicos ad officia Theatralia, Aulæque etiam in quibus suas victorias Britannicas depinxerat, destinavit. Quæ cum Britannii, qui in ipsis picti erant, tollere solebant, cecinit Virgilius, Purpureaque intexti tollant aulæa Britannii.

Athenæus.

Plinius.

Servius Honoratus.

F

Nec